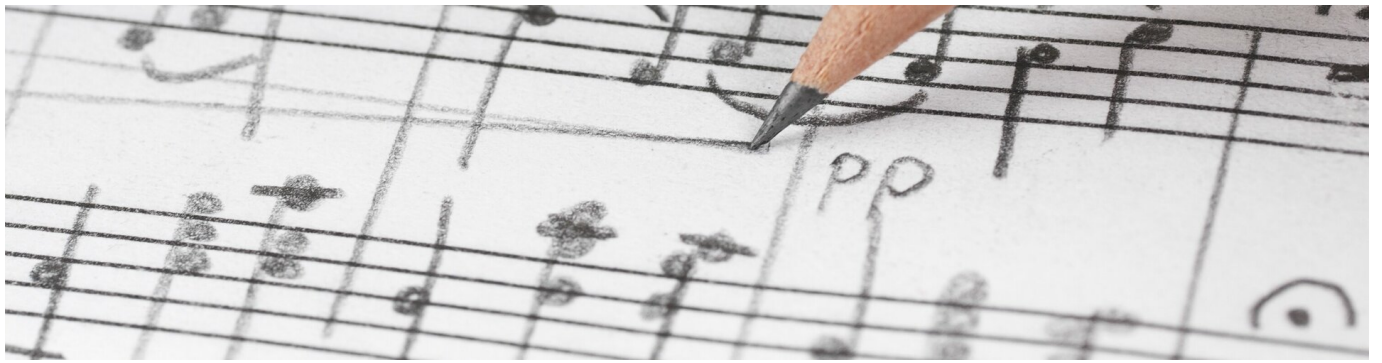

Miniatury instrumentalne - moment musicaux,
rapsodia, ballada, fantazja

- [Miniatury instrumentalne - moment musicaux, rapsodia, ballada, fantazja](#)

Miniatury instrumentalne - moment musicaux, rapsodia, ballada, fantazja

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Ważne daty

1786 – *Musikalische Rhapsodien* Christiana F. D. Schubarta

1797-1828 – lata życia Franza Schuberta, twórcy romantycznej pieśni i miniatury instrumentalnej

1810-1849 – lata życia Fryderyka Chopina, najwybitniejszego twórcy miniatur instrumentalnych

1815 – powstanie ballady *Król elfów* (*Erlkönig*) Franza Schuberta

1822-1824 – powstanie *Moments musicaux* Franza Schuberta

1822 – opublikowanie *Ballad i romansów* Adama Mickiewicza

1828 – powstanie *Fantazji A-dur na tematy polskie* op. 13 F. Chopina

1834-1836 – powstanie *Ballady g-moll* op. 23 F. Chopina

1841 – powstanie *Fantazji f-moll* op. 49 F. Chopina

1846-1885 – powstanie 19 *Rapsodii węgierskich* Ferenc Liszta

1882 – powstanie *Fantazji Carmen* op. 25 na skrzypce i fortepian Pablo Sarasate

1894 – powstanie *Hungarian Rhapsody* op. 68 Davida Poppera

1896 – powstanie cyklu sześciu *Moments musicaux* op. 16 Sergiusza Rachmaninowa

1924 – prawykonanie *Błękitnej rapsodii* Georga Gershwina

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.

7. Romantyzm. Uczeń:

2. omawia cechy wybranych form muzycznych: - moment musicaux, rapsodia, ballada, fantazja.

Nauczysz się

wyjaśniać pojęcia: moment musicaux, rapsodia, ballada, fantazja;

rozróżniać słuchowo utwory zarejestrowane w bibliotece nagraniowej;

krótko opisywać najwybitniejszych przedstawicieli miniatur instrumentalnej w romantyzmie;

przedstawiać rozwój miniatur na przestrzeni epok;

przedstawiać ewolucję gatunków podanych w temacie zajęć;

na podstawie wysłuchanych utworów analizować podstawowe współczynniki formy: elementy dzieła muzycznego, fakturę;

krótko opisywać sposoby kształtowania: ewolucjonizm i szeregowanie.

Miniatury instrumentalne na fortepian

Miniatury instrumentalne były atrakcyjnym gatunkiem muzycznym w każdej epoce. W związku z uwarunkowaniami historycznymi, społecznymi i literackimi, ich nazwy i kształt dźwiękowy zmieniały się i ewoluowały. Wiele z nich zachowało jednak swoją pierwotną nazwę, funkcję i znaczenie. Szczególnie intensywny rozkwit miniatur instrumentalnych nastąpił w romantyzmie, w epoce uczucia, indywidualizmu, swobody twórczej oraz domowego muzykowania.

W początkach XIX w. umiejętność gry na instrumencie należała do dobrego tonu. Córki zamożnych mieszczan powszechnie uczyły się grać na fortepianie. Rozwijała się produkcja tego instrumentu, który z roku na rok stawał się coraz doskonalszy. Od kompozycji fortepianowych tego czasu wymagano przystępności technicznej, wyrazistej linii melodycznej oraz zróżnicowanej ekspresji ujętej w lapidarnej formie. Dziewiętnastowieczny Wiedeń, miasto Haydna, Mozarta i Beethovena, rozbrzmiewał muzyką. Rozwijała się muzyka salonowa, kameralna, działały liczne orkiestry. To w Wiedniu swoje bagatele, pierwowzór romantycznej miniatury instrumentalnej, tworzył Ludwig van Beethoven. Tu urodził się Franz Schubert (1797–1828), uważany za twórcę romantycznej miniatury instrumentalnej. Bezpośrednią inspiracją dla Schuberta była twórczość dwóch czeskich kompozytorów działających w tym mieście: Wacława J. Tomaška (1774–1850) i Jana H. Voříška (1791–1825). Ich liryczne miniatury fortepianowe wpłynęły na inwencję twórczą Schuberta, który w swoich miniaturach pisanych przez całe życie rozwinął ich walory muzyczne: kantylenową linię melodyczną o wokalnym rodowodzie, bogatą harmonię, zróżnicowaną fakturę, dynamikę i rytmikę. Tworzył **momenty muzyczne**, impromptus, fantazje, tańce i wariacje. Największe znaczenie historyczne mają dojrzałe miniatury Schuberta – *Impromptus* op. 90 i op. 142 oraz 6 *Moments musicaux* op. 94.

Moments musicaux Franza Schuberta powstały w latach 1822–1824 jako miniatury fortepianowe o użytkowym charakterze, przeznaczone do muzykowania domowego. Nazwa nawiązuje do ich ulotności, przemijalności, chwilowości i miniaturowości. Utrzymane są w trzyczęściowej formie typu ABA, a także zróżnicowane wyrazowo i fakturalnie. **Jak pisze Piotr Orawski:** *Można w nich odnaleźć zarówno bogactwo inwencji (...) jak i rozmaite rodzaje pianistycznej faktury, które zapowiadały typowo już romantyczne formy muzyki fortepianowej – nokturn, etiudę, scherzo i balladę.*

Spośród sześciu kompozycji, najbardziej znany jest trzeci *Moment musicaux f-moll*, utrzymany w parzystym metrum, w charakterze marsza, o wyrazistej rytmice i krótkich motywach nawiązujących do stylistyki muzyki węgierskiej. Plan harmoniczny utworu wyznacza jednocześnie formę ABA z kodą, z częścią środkową utrzymaną w paralelnej tonacji As-dur.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Franz Schubert – „Moment musicaux f-moll” nr 3, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Moment musicaux f-moll” nr 3. Wykonawca: Franz Schubert. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się miłosnym, spokojnym charakterem.

Six Moments Musicaux, Op. 94
No. 3 in F minor

Franz Schubert (1797–1828)

Allegro Moderato

Piano

Franz Schubert, „Moment musicaux f-moll” nr 3, imslp.org, CC BY 3.0

Zainspirowany kompozycjami Schuberta, Sergiusz Rachmaninow napisał cykl sześciu *Moments musicaux* op. 16 w 1896 r. Są to utwory, w których kompozytor wykorzystał swoje doświadczenie pianisty-wirtuoza i nawiązał w nich nie tylko do Schuberta, ale również m. in. do Chopina (podobieństwo *Moments musicaux e-moll* nr 4 do *Etiudy rewolucyjnej c-moll* op. 10 nr 12) i Skriabina. W swoim charakterze kompozycje odwołują się do nokturnu, pieśni bez słów, barkaroli, wirtuozowskiej etiudy i tematu z wariacjami. Części liryczne (nr 3 i 5) przeplatają się z częściami wirtuozowskimi, wymagającymi od pianisty dużej sprawności technicznej.

Sergiusz Rachmaninow, „Moments musicaux e-moll” op. 16 nr 4, CC BY 3.0

Ewolucja rapsodii

Rapsodia rozwinęła się w XIX w., ale jej nazwa wywodzi się z antycznej Grecji, od „rapsodów”, czyli zawodowych recytatorów, wykonujących podczas wielkich świąt fragmenty poematów, najczęściej homeryckich. W XVIII w. *Musikalische Rhapsodien* wydał Christian F. D. Schubart, komponowali je również w Wiedniu dwaj czescy kompozytorzy – Wacław J. Tomašek i Jan H. Voříšek, ale prawdziwy rozkwit tego gatunku nastąpił dopiero w II połowie XIX w. dzięki twórczości przedstawicieli szkół narodowych.

Rapsodia ewoluowała od prostej formy ABA, do szeroko rozbudowanego gatunku epicko-narracyjnego o swobodnej budowie, z elementami formy sonatowej i pracy tematycznej (J. Brahms). Jej charakterystyczną cechą była stylizacja folkloru, czego przykładem są *Rapsodie węgierskie* Ferenc Liszta, *Rapsodia hiszpańska* Maurice Ravela, *Rapsodie rumuńskie* Georga Enescu, *Rapsodie słowiańskie* Antonina Dvořáka i *Rapsodie polskie* Grzegorza Fitelberga. Szeroko upowszechniły się zachwycające wirtuozerią, błyskotliwymi figuracjami oraz swobodą fantazji słynne *Rapsodie węgierskie* Ferenc Liszta (19 rapsodii z lat 1846–1885), oparte na ludowych motywach węgierskich Cyganów. Szczególnie popularna stała się *II Rapsodia węgierska*, będąca stylizacją tańca zwanego czardaszem z improwizacyjną częścią wolną – lassu – i szybką – friska.

Ferenc Liszt, „II Rapsodia węgierska”, CC BY 3.0

Ogromną popularność zyskała również *Błękitna rapsodia* Georga Gershwina, będąca połączeniem muzyki orkiestrowej i jazzu. Od swego prawykonania w 1924 r. zachwyca otwierającym ją glissandem klarnetowym, wirtuozostwem partii fortepianu, energią rytmiczną i żywością linii melodycznej.

Georg Gershwin, „Błękitna rapsodia” na fortepian i orkiestrę, CC BY 3.0

Warto wspomnieć, że rapsodia łączyła się czasem z innymi formami lub gatunkami, np. z formą wariacyjną (*Rapsodia na temat Paganiniego* na fortepian i orkiestrę Sergiusza Rachmaninowa), poematem symfonicznym (*Rapsodia litewska* Mieczysława Karłowicza) i kantatą (*Rhapsodie aus Goethes Harzreise im Winter* na alt, chór i orkiestrę Johannes Brahmsa).

Do stałego wirtuozowskiego repertuaru wiolonczelowego należy *Rapsodia węgierska* op. 68 Davida Poppera, jednego z największych wiolonczelistów XIX w. Jego kompozycja, kształtem nawiązująca do czardasza, charakteryzuje się różnorodnością nastrojów przechodzących od swobodnej quasi-improwizacyjności w *Andante maestoso*, przez regularnie zbudowany, pogodny temat w *Allegretto*, aż do zawrotnego, niezwykle wirtuozowskiego *Presto*. Wyjątkowo efektowna kompozycja daje możliwość pokazania nie tylko błyskotliwej techniki, ale także nasyczonego, ciepłego i śpiewnego dźwięku wiolonczeli.

Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl

David Popper, „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125 (od wirtuozowskiej cadenzy, następnie część Andante, Allegretto i fragment Presto), AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125. Wykonawca: David Popper. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się żywiołowym, wesołym charakterem.

David Propper, „Hungarian Rhapsody” op.68, imslp.org, CC BY 3.0

Rozwój ballady

Rozwój [ballady](#) związany jest z dwoma okresami: średniowieczem i romantyzmem. Nazwa wywodzi się od *ballare*, co oznacza tańczyć. Początkowo ballada była prostą piosenką

taneczną. Rozwinęła się w średniowiecznej twórczości francuskich trubadurów i truverów. Straciła wówczas jednak swą taneczność i przybrała postać śpiewnych opowieści o miłości i o bohaterskich czynach, czasem czerpała inspiracje z mitologii. Była utworem solowym z towarzyszeniem instrumentu, najczęściej lutni. Jej budowa składała się z trzech co najmniej 7-wersowych zwrotek typu AAB. Ballady wielogłosowe komponowali twórcy późnego średniowiecza i szkoły burgundzkiej – Guillaume de Machaut i Guillaume Dufay, a w Polsce Mikołaj z Radomia.

Zainteresowanie balladą powróciło w XVIII-wiecznej Anglii w twórczości operowej, w satyryczno-groteskowej operze balladowej, która dała początek niemieckiemu singspielowi. Najslynniejszym tego rodzaju utworem była *Beggar's opera* (*Opera żebracza*) z librettem Johna Gaya i muzyką Johanna Christopha Pepuscha (1728 r.).

Najbardziej znane, do dziś popularne ballady, komponowali w romantyzmie Franz Schubert i Fryderyk Chopin. Pierwszy z nich stworzył typ ballady wokalnie-instrumentalnej, drugi – instrumentalnej. Najslynniejszą balladą Franza [Schuberta](#) jest *Król elfów* (*Erlkönig*) z 1815 r., niedościgniony wzór tego gatunku. Utwór łączy ton epicko-narracyjny z dialogami głównych postaci rozgrywającego się dramatu. Wzrusza, a jednocześnie zachwyca ekspresja i zróżnicowanie melodyczne głosu wokalnego: majestatyczna partia Króla elfów, który wabi swym łagodnym głosem przerażone dziecko, umierające w ramionach zatroskanego ojca. Dramat rozgrywa się na tle niezwykle ekspresywnego akompaniamentu repetowanych oktav, wyobrażających pęd konia i wzmagających atmosferę grozy.

Ballady chopinowskie

Ballada instrumentalna, należąca do utworów epicko-narracyjnych, jest gatunkiem stworzonym przez Fryderyka Chopina. Mieczysław Tomaszewski tak [pisze](#): *Ballad instrumentalnych nikt przed Chopinem nie komponował. To właśnie jemu przypisuje się przeniesienie na fortepian gatunku, który stał się szczególnie reprezentatywny dla wczesnoromantycznej poezji. Zawierając Schumannowi przyjmuje się, że pomysł i inspiracja zrodziły się przy lekturze ballad Mickiewicza.*

Fryderyk Chopin skomponował cztery ballady: g-moll op. 23, F-dur op. 38, As-dur op. 47 i f-moll op. 52. Ich forma kształtowana jest swobodnie i rozwija się według praw muzycznej dramaturgii i ekspresji. Opiera się na szeregowaniu, rozwijaniu i przekształcaniu motywów i fraz, wykorzystuje wariacyjność i reprzyzowość. Wpływ na muzyczną narrację Chopinowskiej ballady miała ballada poetycka, ze swoją tajemniczością, dziwnością, niepokojem i grozą, wątkami nadprzyrodzonymi i fantastycznymi oraz dialogami. Szczególną cechą ballad Chopina jest ich ton opowiadający, szeroko rozpięte frazy, nostalgia

i zaduma, ale także potężne i dramatyczne w swoim wyrazie kulminacje. Interpretacje muzykologów dopatrywały się w balladach Chopina inspiracji poetyckich – Mickiewiczowskim *Konradem Wallenrodem* w *Balladzie g-moll*, *Świtezianką* w *Balladzie F-dur* i *Lorelei* H. Heinego w *Balladzie As-dur*.

Ballada g-moll op. 23, naszkicowana została prawdopodobnie w Wiedniu, a skomponowana w Paryżu w latach 1835–1836. Jej forma nawiązuje do sonaty, przebiega jednak swobodnie. Szczególną uwagę zwraca początek *Ballady*, o którym A. Hedley pisał: Pierwsze takty stwarzają atmosferę legendy – jak gdyby bard zbierał myśli i wahał się chwilę przed rozpoczęciem opowieści. Nastroje zmieniają się, przechodząc od charakteru elegijnego, poprzez taneczny, do burzliwego i motorycznego.

Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl

Fryderyk Chopin, „Ballada g-moll” op. 23 t. 1–66, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Ballada g-moll” op. 23 T. 1–66. Wykonanie: Fryderyk Chopin. Kompozycja posiada wolne tempo. Cechuje się tanecznym, do burzliwego i motorycznego charakteru.

BALLADE I.

Chopin, Op. 23.

The image shows a page from a musical score for Fryderyk Chopin's Ballade I in G minor, Op. 23. The title 'BALLADE I.' is centered at the top. The composer's name 'Chopin, Op. 23.' is in the top right corner. The score is written for piano and consists of six systems of music. The first system is marked 'Largo.' and 'poco marcato'. The second system is marked 'Moderato.' and 'p dolce'. The third system is marked 'rallento'. The score is published by E. Schenker & Co. in 1879.

Fryderyk Chopin, „Ballada g-moll” op. 23 t. 1–66, imslp.org, CC BY 3.0

Ballada chopinowska inspirowała wielu innych twórców, którzy podejmowali ten gatunek: F. Liszta, J. Brahmsa, E. Griega, G. Fauré, F. Nowowiejskiego, L. Różyckiego (*Ballada* na fortepian i orkiestrę).

Zakres terminu fantazja

Zakres terminu **fantazja** obejmuje wiele form i sposobów kształtowania rozwijających się na przestrzeni kilku wieków, począwszy od renesansu aż do współczesności. Możemy wyróżnić różne typy fantazji:

1. figuracyjną, która dała początek gatunkom wirtuozowskim,
2. polifoniczną, będącą obok ricercaru wstępną formą fugi,
3. należącą do romantycznej liryki instrumentalnej.

W XVI i XVII w. popularne były fantazje lutniowe o improwizacyjnym charakterze. Równolegle rozwijały się fantazje polifoniczne zbliżone do ricercaru. Ten typ fantazji wypracował niderlandzki kompozytor i organista Jan Pieterszoon Sweelinck (1562–1621). W baroku stosowano różne układy konstrukcyjne: okresowe, figuracyjne, polifoniczne, wariacyjne i cykliczne. Johann Sebastian Bach łączył w jednym utworze niekiedy nawet trzy sposoby kształtowania: polifoniczny, figuracyjny i rondowy. Fantazje wariacyjne opierał na chorale (tzw. fantazje chorałowe). Typ improwizacyjno-brawurowej fantazji stworzył w *Fantazji chromatycznej* BWV 903, w której fragmenty figuracyjne przeplatają się z odcinkami recytatywnymi.

Jan Sebastian Bach, „Fantazja chromatyczna d-moll” BWV 903, CC BY 3.0

Jan Sebastian Bach, „Fantazja chromatyczna d-moll” BWV 903, imslp.org, CC BY 3.0

W solowym repertuarze skrzypków bardzo popularne są cykle czteroczęściowych fantazji Georga Ph. Telemanna. Łączą one typ włoskiej sonaty z techniką polifoniczną. Określenie „fantazja” dodawane było przez kompozytorów do innych form i gatunków.

Słynną *Sonatę fortepianową cis-moll* op. 27 (tzw. Księżycową) Beethoven opatrzył dookreśleniem „quasi una fantasta”. W *Fantazji c-moll na fortepian, chór i orkiestrę* op. 80 połączył elementy koncertu i kantaty.

W romantyzmie fantazja przyjmowała różne oblicza. Pojawiała się jako miniatura instrumentalna (F. Chopin – *Fantazja f-moll* op. 49), łączona była z innymi gatunkami (Piotr Czajkowski – symfoniczna fantazja *Francesca da Rimini*). Wirtuozowskie fantazje koncertowe pisano inspirowując się efektownymi, popularnymi melodiami zaczerpniętymi z muzyki klasycznej, głównie operowej, a także z folkloru. Znakomitym przykładem jest *Fantazja A-dur na tematy polskie* op. 13 Fryderyka Chopina. Jak pisze Mieczysław [Tomaszewski](#): *Fantazja reprezentuje istotnie tę właśnie odmianę tego wielokształtnego gatunku, który w języku obiegowym obdarzano mianem potpourri – czyli luźnej wiązanki melodii o określonym, wspólnym charakterze. Chopin wybrał trzy melodie, przedstawił je na sposób wariacyjny i poprzedził introdukcją. (...) Trzy tematy dopełniają się tworząc całość istotnie „narodową”, „rodzimą”. Temat pierwszy poddany wariacjom przynosi melodię pieśni „romansowej” o Laurze i Filonie, drugi – melodię „dumki” przypisaną Kurpińskiemu, ale wskazującą na proveniencję ludową, wreszcie trzeci melodię tańca, kujawiaka, o niewątpliwie już ludowym charakterze.*

Fryderyk Chopin „Fantazja A-dur na tematy polskie” op. 13, CC BY 3.0

Jednym z popularnych utworów literatury pianistycznej jest również *Fantazja polska* Ignacego Jana Paderewskiego. Jest to dzieło pełne rozmachu, brawury, w którym brzmią tematy muzyczne nawiązujące do polskiej muzyki ludowej.

Wśród fantazji koncertowych inspirowanych słynnymi tematami z oper, szczególnie znana jest *Fantazja Carmen* op. 25 Pablo de Sarasate. Często grywana na konkursach skrzypcowych, stanowi przykład utworu bardzo wymagającego pod względem technicznym (dwudźwięki, flażolety, zmiany rejestrów, różne rodzaje artykulacji i ozdobników). W Introdukcji rozbrzmiewa melodia *Aragonaise*, a następnie *Habanery* (cz. I), *Seguidilli* (cz. III) i tańca cygańskiego (cz. IV) z opery *Carmen* Georges’a Bizeta. Część drugą stanowi liryczne interludium.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Pablo Sarasate, „Fantazja Carmen” op. 25 na skrzypce i fortepian, cz. I, fragment Moderato - temat Habanery z opery Carmen G. Bizeta, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Fantazja Carmen” op. 25 na skrzypce i fortepian, cz. I. Pablo Sarasate. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się żwawym, wesołym charakterem.

Zadania

Ćwiczenie 1

Twórcą ballady instrumentalnej był:

☐ Chopin

☐ Mozart

☐ Schubert

Ćwiczenie 2

W jakim utworze F. Chopin wykorzystał melodię pieśni romansowej o Laurze i Filonie?

☐ w *Fantazji f-moll* op. 49

☐ w *Fantazji na tematy polskie*

☐ w *Balladzie g-moll*

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdania prawdziwe.

☐ Piotr Czajkowski jest autorem opery *Carmen*

☐ Fryderyk Chopin jest autorem *Ballady As-dur* op. 47

☐ Johann Sebastian Bach jest autorem *Fantazji chromatycznej d-moll* BWV 903

☐ Georges Bizet jest autorem *Francesca da Rimini*

Ćwiczenie 4

Fantazje były komponowane w różnych okresach historycznych. Spośród podanych epok, wybierz poprawne.

☐ antyk

☐ romantyzm

☐ barok

Ćwiczenie 5

Połącz w pary słowo z odpowiadającą mu definicją.

Fantazja

Utwór o nieustalonej budowie, którego nazwa wywodzi się od starożytnych greckich recytatorów, zwanych rapsodami. W XIX w. rapsodia była utworem fortepianowym o budowie ABA; w twórczości kompozytorów szkół narodowych opierała się na wykorzystaniu folkloru.

Moment muzyczny

tytuł nadany przez Franza Schuberta sześciu utworom fortepianowym należącym do kategorii liryki instrumentalnej.

Ballada

utwór instrumentalny o nieustalonej budowie, często z elementami improwizacyjnymi. O jej charakterze decyduje zespół środków typowych dla danego okresu historycznego.

Rapsodia

gatunek muzyki instrumentalnej o swobodnej budowie i epicko-narracyjnym charakterze, którego twórcą był F. Chopin.

Ćwiczenie 6

Moment musicaux f-moll Franza Schuberta to:

- ☐ utwór w formie ABA
- ☐ utwór o charakterze marsza, w metrum 2/4
- ☐ miniatura skrzypcowa

Ćwiczenie 7

W czasie lekcji słuchaliśmy fragmentów utworów muzycznych. Połącz w pary kompozytorów z właściwymi tytułami utworów.

David Popper

Hungarian Rhapsody op. 68

Pablo Sarasate

Fantazja Carmen op. 25

Fryderyk Chopin

Ballada g-moll op. 23

Franz Schubert

Moment muzyczny f-moll op. 94

Polecenie 1

Po wysłuchaniu *II Rapsodii węgierskiej* F. Liszta oraz *Rapsodii węgierskiej* D. Poppera porównaj oba utwory, określając ich podobieństwa i różnice. Wnioski zanotuj w tabeli. Swoją pracę zapisz i wyślij nauczycielowi.

Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl

David Popper, „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125 (od wirtuozowskiej cadenzy, następnie część Andante, Allegretto i fragment Presto), AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125. Wykonawca: David Popper. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się żywiołowym, wesołym charakterem.

<i>II Rapsodia węgierska</i>	<i>Rapsodia węgierska</i>

Inna wersja zadania

Słownik pojęć

Moment muzyczny

Tytuł nadany przez Franza Schuberta sześciu utworom fortepianowym należącym do kategorii liryki instrumentalnej.

Rapsodia

Utwór o nieustalonej budowie, którego nazwa wywodzi się od starożytnych greckich recytatorów, zwanych rapsodami. W XIX w. rapsodia była utworem fortepianowym o budowie ABA; w twórczości kompozytorów szkół narodowych opierała się na wykorzystaniu folkloru.

Ballada

1. różne rodzaje utworów wokalnych (solowych lub chóralnych) z towarzyszeniem instrumentu lub bez;
2. gatunek muzyki instrumentalnej o swobodnej budowie i epicko-narracyjnym charakterze.

Twórcą artystycznie rozwiniętej ballady był F. Chopin.

Fantazja

Utwór instrumentalny o nieustalonej budowie, często z elementami improwizacyjnymi. O jej charakterze decyduje zespół środków typowych dla danego okresu historycznego.

Źródło:

Wojciech Marchwica, *Słownik muzyki*, Zielona Sowa, Kraków 2006.

Biblioteka muzyczna

Sergiusz Rachmaninow, „Moments musicaux e-moll” op. 16 nr 4, CC BY 3.0

Ferenc Liszt, „Il Rapsodia węgierska”, CC BY 3.0

Georg Gershwin, „Błękitna rapsodia” na fortepian i orkiestrę, CC BY 3.0

Jan Sebastian Bach, „Fantazja chromatyczna d-moll” BWV 903, CC BY 3.0

Fryderyk Chopin „Fantazja A-dur na tematy polskie” op. 13, CC BY 3.0

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Franz Schubert – „Moment musicaux f-moll” nr 3, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Moment musicaux f-moll” nr 3. Wykonawca: Franz Schubert. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się miłosnym, spokojnym charakterem.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

David Popper, „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125 (od wirtuozowskiej cadenzy, następnie część Andante, Allegretto i fragment Presto), AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Hungarian Rhapsody” op. 68 (fragm.), takty: 50-125. Wykonawca: David Popper. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się żywiołowym, wesołym charakterem.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Fryderyk Chopin, „Ballada g-moll” op. 23 t. 1-66, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Ballada g-moll” op. 23 T. 1-66. Wykonanie: Fryderyk Chopin. Kompozycja posiada wolne tempo. Cechuje się tanecznym, do burzliwego i motorycznego charakteru.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

Pablo Sarasate, „Fantazja Carmen” op. 25 na skrzypce i fortepian, cz. I, fragment Moderato - temat Habanery z opery Carmen G. Bizeta, AMFN, CC BY 3.0

Utwór: „Fantazja Carmen” op. 25 na skrzypce i fortepian, cz. I. Pablo Sarasate. Kompozycja posiada zróżnicowane tempo zmieniające się w trakcie utworu. Cechuje się żwawym,

wesołym charakterem.
